

# NHỮNG SỰ KIỆN CHÍNH TRỊ NỔI BẬT CHÂU ÂU NĂM 2019 VÀ TRIỂN VỌNG NĂM 2020

Đào Bảo Ngọc\*

**Tóm tắt:** Có thể nhận định rằng châu Âu vừa trải qua một năm 2019 với nhiều biến động chính trị ở các quốc gia nội riêng và cấp độ Liên minh châu Âu nói chung, cũng như trên chính trường quốc tế. Châu Âu đang ở trong vòng xoáy của những thách thức chưa từng có, xét cả về tính chất phức tạp cũng như mức độ nghiêm trọng trước những biến động chính trị làm rung chuyển châu Âu. Những mâu thuẫn vẫn âm ỉ cháy trong xã hội châu Âu như cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu, tiến trình Brexit dai dẳng chưa đi đến thống nhất và tương lai nước Anh vẫn còn bất định, hậu quả của khủng hoảng di cư và nhập cư vẫn còn tiếp tục tác động đến xã hội châu Âu, việc xử lý các mối quan hệ châu Âu với Mỹ, Trung Quốc, Nga và Thổ Nhĩ Kỳ. Bài viết phân tích và làm rõ những biến động về chính trị châu Âu năm 2019 và những dự báo về triển vọng đối với châu Âu trong năm 2020

**Từ khóa:** chính trị, bầu cử, nghị viện, EU, Brexit, di cư, 2019

**Abstract:** In 2019, Europe experienced political upheavals in European countries in particular and at the Union level as well as at global politics scope. Europe is in a whirlwind of unprecedented challenges, both in terms of its complexity and the severity of its political turmoil. The contradictions are still smoldering in European society such as: the European Parliament elections: the persistent Brexit process has not reached an unification and fate of the UK remains uncertain, the continuous implications of the migration crisis to European society, European relations with the US, China, Russia and Turkey. The article analyzes and clarifies the changes in European politics in 2019 and the prospects for Europe for 2020

**Keywords:** politics, election, parliament, EU, Brexit, migration, 2019

## 1. Những sự kiện chính trị nổi bật năm 2019 ở châu Âu

### 1.1. Bầu cử Nghị viện Châu Âu 2019

Tháng 5/2019, cuộc bầu cử Nghị viện Châu Âu (EP) đã diễn ra tại 28 quốc gia thành viên Liên minh Châu Âu (EU). Các nước EU đã tiến hành cuộc bầu cử có ý nghĩa quyết định tương lai của châu lục này trong bối cảnh nền chính trị khu vực và thế giới đang trải qua những biến động lớn, phức tạp và ẩn chứa nhiều yếu tố khó đoán định.

---

\* TS, Viện Nghiên cứu Châu Âu

Nhận bài ngày: 15/12/2019

Phân biên xong 25/12/2019

Chấp nhận đăng 5/1/2020

Cuộc bầu cử EP đã bầu chọn các vị trí chủ chốt, như: Chủ tịch Ủy ban Châu Âu, Chủ tịch Ngân hàng Trung ương Châu Âu, Bộ trưởng phụ trách chính sách đối ngoại của EU...

Có thể nói, cuộc bầu cử đã là thay đổi diện mạo EP khi khối Đảng Nhân dân Châu Âu (European People's Party - EPP) và Liên minh Chủ nghĩa Xã hội và Dân chủ (Socialists & Democrats - S&D) vẫn là hai đảng mạnh nhất, trong khi đó, Đảng Xanh (Green Party - GP) và Đảng Cực hữu (Far right parties) giành kết quả đột phá tại một số nước. Với số ghế giành được giảm mạnh, hai nhóm đảng dẫn đầu là EPP và S&D lần đầu tiên trong hơn 20 năm không còn chiếm được đa số tại EP và không còn giữ được thế độc tôn<sup>1</sup>. Cuộc bầu cử EP năm 2019 cho thấy đã qua thời hai xu hướng chính trị - tả và hữu truyền thống - thống lĩnh nghị trường. Phe ủng hộ châu Âu vẫn chiếm đa số, nhưng phe dân túy, chủ nghĩa dân tộc tiếp tục đã tiến lên cho diện mạo và màu sắc chính trị ở EP có nhiều thay đổi cơ bản.

Phong trào dân túy trở lại dậy mạnh mẽ tại nhiều nơi cũng được coi là hệ quả của cuộc bầu cử EP. Tuy trào lưu ủng hộ châu Âu vẫn còn thắng thế, nhưng tương quan lực lượng trên chính trường châu Âu đã có những thay đổi sâu sắc và đầy phức tạp. Sự thay đổi rõ nhất đó là sự phân hóa trong nội bộ EP nhiệm kỳ 2019 - 2024 trong bối cảnh

EU đang rất cần sự đoàn kết hơn bao giờ hết. Tuy các đảng ủng hộ liên kết EU vẫn giữ được vị thế trong toàn bộ các nước thành viên, nhưng đã đề mất khá nhiều phiếu, trong khi các đảng theo đường lối cực hữu, dân túy và bảo vệ môi trường giành được kết quả quan trọng<sup>2</sup>. Khối EEP và S&D là hai đảng chính trị đại diện cho quyền lực truyền thống từng duy trì trong suốt 40 năm qua ở châu lục này đã không còn giữ được vị thế độc tôn, chỉ giành được 329 ghế và để mất 75 ghế, trong khi họ cần phải tập hợp được tối thiểu 376 ghế trong EP. Lần đầu tiên kể từ năm 1979, EEP và S&D không thể hình thành một khối gồm đảng trung tả và trung hữu để dẫn dắt châu Âu, nên đã buộc phải liên minh với các đảng khác, điều đó đồng nghĩa với việc sẽ có thêm các đảng tham gia quá trình hoạch định chính sách trong nhiệm kỳ 2019 - 2024 và như vậy quá trình ra các quyết định lập pháp trong EP sẽ trở nên khó khăn hơn<sup>3</sup>.

Sau cuộc bầu cử EP, đã có một số nội dung mang màu sắc mới cho liên minh. Ban lãnh đạo mới bao gồm Chủ tịch Ủy ban Châu Âu - bà Ursula von der Leyen; Chủ tịch Hội đồng Châu Âu - ông Charles Michel và Chủ tịch Ngân hàng Trung ương

<sup>2</sup> Khai Hoàn (2019), *Bầu cử Nghị viện Châu Âu tại Pháp: Đường cực hữu RN dẫn đầu*, <https://www.nhandan.com.vn/thegioi/item/40329202-bau-cu-nghe-vien-chau-au-tai-phap-dang-cuc-huu-rn-dau.html>, truy cập 11/12/2019

<sup>3</sup> Phương Lê (2018), *Bầu cử Nghị viện Châu Âu: Một bước tiến nữa đối với các đảng dân túy và cực hữu*, <http://www.tapchiconsang.org.vn/the-gioi-van-de-su-kien/v2018-55032/bau-cu-nghe-vien-chau-au-va-buc-buc-tien-nun-doi-voi-cac-dang-dan-tuy-va-cuc-huu.aspx>, truy cập ngày 11/12/2019

<sup>1</sup> TTXVN (2019), *Kết quả bầu Nghị viện Châu Âu ở 28 nước*, <https://infographics.vn/ket-qua-bau-nghe-vien-chau-au-o-28-nuoc/13067.vna>, truy cập 11/12/2019

Châu Âu - bà Christine Lagarde đã chính thức bắt đầu nhiệm kỳ mới từ ngày 1/12/2019<sup>4</sup>. Đối với chủ đề biến đổi khí hậu, bà Ursula von der Leyen cam kết đề xuất một "thỏa thuận xanh" cho châu Âu trong 100 ngày đầu tiên sau khi nhậm chức, hướng tới một châu lục không có khí thải CO<sub>2</sub> vào năm 2050, đồng thời nhấn mạnh các vấn đề xã hội, thu nhập của người lao động, chính sách nhập cư và biến đổi khí hậu sẽ là trọng tâm chương trình nghị sự của mình trong 5 năm tới<sup>5</sup>.

Ngoài ra, điểm đáng chú ý trong chương trình của ban lãnh đạo EU mới chính là đề xuất gắn liền tiêu chí phát triển bền vững, "tăng trưởng xanh" với tất cả chương trình nghị sự của EU. Ban lãnh đạo mới của EU đã công bố dự kiến ngân sách trị giá 1.000 tỉ Euro để đầu tư cho kế hoạch chuyển đổi và xây dựng "EU xanh" với kỳ vọng sẽ mang lại những màu sắc mới cho nền kinh tế của liên minh này<sup>6</sup>.

## 1.2. Tiến trình Brexit dai dẳng

Tình hình chính trường Anh kể từ cuộc trưng cầu dân ý tháng 6/2016 vẫn trong tình trạng chia rẽ. Các chính trị gia Anh liên tục tranh cãi về việc làm thế nào và khi nào thì Anh "ra đi", hoặc thậm chí liệu có nên "ra đi" hay không. Còn EU dường như quá mệt mỏi với những tính toán và lựa chọn, mà ban đầu vốn được cho có thể giúp tháo gỡ bế tắc, song cuối cùng kết quả là vẫn chưa đi tới thông nhất.

Brexit đã gây chia rẽ sâu sắc nội bộ chính trường Anh quốc, khiến Thủ tướng Teresa May phải từ chức<sup>7</sup>. Đây cũng là thách thức không nhỏ đối với EU, có thể gây ra trạng thái hỗn loạn trong quan hệ Anh - EU. Ngày 30/7/2019, Thủ tướng Boris Johnson từng khẳng định, bất luận thế nào Anh cũng sẽ rời EU đúng vào ngày 31/10/2019 với một điều kiện phải hủy bỏ "điều khoản rào chắn" trong bất kỳ thỏa thuận Brexit nào. Điều khoản này cho phép duy trì đường biên giới mở với Ireland và đây là nội dung gây tranh cãi nhiều nhất và cũng là nguyên nhân chủ yếu khiến mọi sự điều chỉnh nội dung thỏa thuận Brexit do cựu Thủ tướng Teresa May đề xuất ba lần đều bị bác bỏ tại Nghị viện Anh. Trong khi đó, EU kiên quyết lập trường cho rằng "điều khoản rào chắn" là không thể thiếu để tránh một đường biên giới "cứng" giữa Cộng hòa Ireland thuộc EU và vùng

<sup>4</sup> Báo Hà Nội Mới, *Đôi ngũ lãnh đạo mới của EU chính thức nhậm chức*, <http://www.hanoimoi.com.vn/tin-tuc/The-gioi-951852/doi-ngu-lanh-dao-moi-cua-eu-chinh-thuc-nham-chuc>, truy cập 13/12/2019

<sup>5</sup> Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, *10 sự kiện thế giới nổi bật năm 2019*, <http://dangcongsan.vn/the-gioi/tin-tuc/10-su-kien-the-gioi-noi-bat-nam-2019-545675.html>, truy cập 26/12/2019

<sup>6</sup> Thanh Tâm (2019), "Sắc xanh" mới ở EU, <https://www.nhandan.com.vn/baohoinay/baohoinay-quocte/baohoinay-quocte-nhanvatsukien/item/42478302-%E2%80%9C9Csac-xanh%E2%80%9D-moi-o-cu.html>, truy cập 26/12/2019.

<sup>7</sup> Thủy Dương (2019), *Thủ tướng May từ chức, mớic Anh và Brexit sẽ đi về đâu?*, <https://baotintuc.vn/phan-ticnhan-dinh/thu-tuong-may-tu-chuc-nuoc-anh-va-brexit-se-di-ve-dau-20190528155544904.htm>, truy cập 26/12/2019

lãnh thổ Bắc Ireland thuộc Anh<sup>8</sup>. Thủ tướng Boris Johnson đã liên tục yêu cầu tổ chức một cuộc bầu cử sớm để chấm dứt thế bế tắc chính trị đang khiến người dân ngày càng mất lòng tin và ông đã nhiều lần thất bại<sup>9</sup>.

Ngày 19/10/2019, Thủ tướng Anh Boris Johnson đã gửi một lá thư tới ông Donald Tusk để yêu cầu trì hoãn Brexit đến ngày 31/1/2020 theo Điều 50 của Hiệp ước Lisbon. Một vài giờ trước khi bức thư được gửi. Quốc hội Anh đã thông qua một sửa đổi buộc Thủ tướng Johnson phải yêu cầu hoãn lại việc Anh rời khỏi EU. Sửa đổi này đình chỉ việc bỏ phiếu tại Hạ viện về thỏa thuận mà ông Johnson đạt được với Brussels cho đến khi thông qua dự thảo luật về việc rút khỏi EU<sup>10</sup>.

Ngày 28/10/2019, Chủ tịch Hội đồng Châu Âu Donald Tusk tuyên bố rằng 27 quốc gia thành viên EU đã đồng ý chấp nhận yêu cầu của Anh hoãn thời hạn Brexit đến ngày 31/1/2020. Đến ngày 20/12/2019, một tín hiệu khả quan hiếm hoi xuất hiện khi các nhà lập pháp Anh cuối cùng đã phê chuẩn thỏa thuận. Ngay sau khi thông báo của Chủ

tịch Hội đồng Châu Âu Donald Tusk được đưa ra, Chính phủ Ireland đã ban hành một tuyên bố, trong đó hoan nghênh quyết định của EU. Cuối cùng, với 358 phiếu thuận và 234 phiếu chống, Hạ viện Anh đã thông qua lần thứ nhất thỏa thuận Brexit, qua đó cho phép tiến hành phiên họp về đại cương dự luật, điều kiện cần thiết để thỏa thuận này chính thức được phê chuẩn<sup>11</sup>. Hạ viện Anh tiến hành bỏ phiếu về thỏa thuận Brexit chỉ 8 ngày sau khi đảng Bảo thủ của Thủ tướng Boris Johnson giành chiến thắng thuyết phục trong cuộc bầu cử trước thời hạn với khẩu hiệu “hoàn tất Brexit”<sup>12</sup>. Đây là bước đi đầu tiên hướng tới hiện thực hóa cam kết hoàn tất Brexit bằng bất cứ giá nào vào ngày 31/1/2020 mà ông Johnson đưa ra khi kế nhiệm bà Theresa May hồi tháng 7/2019.

Trước cuộc bỏ phiếu ngày 20/12/2019, Thủ tướng Johnson cũng kêu gọi công chúng phải đoàn kết để cùng hành động vì nước Anh đang trong giai đoạn hồi sinh. Tuy nhiên, lãnh đạo Đảng Lao động Anh, ông Jeremy Corbyn phản đối kế hoạch Brexit của ông Johnson, cho rằng thỏa thuận này sẽ đẩy nước Anh vào một “cuộc chạy đua xuống đáy” trong đàm phán thương mại với Mỹ. Ông cũng chỉ trích thỏa thuận Brexit của ông Boris Johnson đã vi phạm lời hứa sẽ không

<sup>8</sup> Báo Nhân dân điện tử, *Anh và EU đạt thỏa thuận mới, tháo gỡ bế tắc trong Brexit*, <https://nhandan.com.vn/thegioi/tin-tuc/item/41929302-anh-va-eu-dat-thoa-thuan-moi-thao-go-be-tac-trong-brexit.html>, truy cập 26/12/2019

<sup>9</sup> BBC News, *Thủ tướng Anh muốn bầu cử sớm nếu EU gia hạn Brexit đến 31/01/2020*, <https://www.bbc.com/vietnamese/world-50151754>, truy cập 22/12/2019

<sup>10</sup> Báo Nhân dân điện tử, *Thủ tướng Anh gửi thư đề nghị EU gia hạn Brexit*, <https://nhandan.com.vn/thegioi/item/41959502-thu-tuong-anh-gui-thu-de-ngu-eu-gia-han-brexit.html>, truy cập 22/12/2019

<sup>11</sup> Phan An (2019), *Hạ viện Anh thông qua lần thứ nhất thỏa thuận Brexit*, <https://bnews.vn/ha-vien-anh-thong-qua-lan-thu-nhat-thoa-thuan-brexit/143085.html>, truy cập 22/12/2019.

<sup>12</sup> Báo Nhân dân điện tử, *Hạ viện Anh thông qua thỏa thuận Brexit*, [https://www.nhandan.com.vn/nation\\_news/item/42653402-ha-vien-anh-thong-qua-thoa-thuan-brexit.html](https://www.nhandan.com.vn/nation_news/item/42653402-ha-vien-anh-thong-qua-thoa-thuan-brexit.html), truy cập 26/12/2019.

gây ảnh hưởng đến quyền lợi của người lao động Anh. Ông Corbyn đòi Thủ tướng Johnson phải cam kết Brexit sẽ không khiến quyền lợi người lao động Anh bị thua thiệt so với lao động của EU<sup>13</sup>.

Ngày 31/1/2020, theo đúng cam kết, Anh sẽ rời khỏi EU<sup>14</sup>. Trước khi tiến trình Brexit diễn ra, đây vẫn là một bài toán khó đối với nước này ngay cả khi 27 nước thành viên của EU đã thống nhất cho Anh thêm thời gian 3 tháng để hoàn thiện thủ tục "ra đi". Trong đó, vấn đề đường biên giới Ireland là một nút thắt khó gỡ trong các cuộc đàm phán Brexit, đặc biệt là vấn đề làm thế nào để ngăn chặn khu vực Bắc Ireland của Anh trở thành "cửa sau" vào thị trường EU mà không có các biện pháp kiểm soát biên giới<sup>15</sup>. Sau khi rời khỏi EU, Anh cần bảo đảm các thỏa thuận thương mại mới với EU. Theo truyền thông địa phương, quyết định gia hạn dựa trên hai điều kiện, trước tiên London phải bổ nhiệm một quan chức cấp cao vào Ủy ban Châu Âu tiếp theo và sau đó chấp nhận rằng thỏa thuận rút lui được ký

kết vào tháng trước với EU sẽ không được thương lượng lại<sup>16</sup>.

Ngày 31/1/2020 đánh dấu chính thức việc Anh không còn là một thành viên EU, nhưng sẽ chưa có nhiều xáo trộn khác biệt trong quan hệ giữa Anh và châu Âu. Từ ngày 1/2/2020, hai bên bắt đầu một thời kỳ chuyển tiếp, dự kiến kéo dài ít nhất hết năm 2020. Những khác biệt đáng kể nhất trong giai đoạn này là Anh sẽ không còn vị trí trong tất cả các thể chế chính trị thuộc EU, không có tiếng nói trong việc xây dựng chính sách của khối. Tất cả các ràng buộc hiện tại về luật pháp, kinh tế, thương mại, vấn đề công dân sẽ chưa thay đổi. 11 tháng còn lại của năm là giai đoạn Anh kỳ vọng xúc tiến và hoàn thành đàm phán quan hệ thương mại mới với EU. Thủ tướng Johnson cũng cho biết ông không đồng ý bất kỳ cuộc đàm phán nào bị gia hạn thêm nữa<sup>17</sup>. Theo Thủ tướng Johnson: *"Thỏa thuận Brexit sẽ mở đường cho một thỏa thuận mới về mối quan hệ song phương với EU trong tương lai, dựa trên một thỏa thuận tự do thương mại đầy tham vọng. Trong đó, Anh có quyền tự quyết dựa trên luật pháp không cần tuân thủ bất kỳ quy tắc nào từ phía EU"*<sup>18</sup>.

<sup>13</sup> The Guardian (2019), *Jeremy Corbyn reveals dossier 'proving NHS up for sale'*, <https://www.theguardian.com/society/2019/nov/27/jeremy-corbyn-reveals-dossier-proving-nhs-up-for-sale>, truy cập 26/12/2019.

<sup>14</sup> Việt Dũng (2019), *Quốc hội Anh cuối cùng đã phê chuẩn thỏa thuận Brexit sau ba năm bế tắc*, <https://congthuong.vn/quoc-hoi-anh-cuoi-cung-da-phê-chuan-thoa-thuan-brexit-sau-ba-nam-be-tac-130332.html>, truy cập 26/12/2019.

<sup>15</sup> Võ Hoàng (2018), *Càng gần, lại càng xa*, <https://www.nhandan.com.vn/cuoituan/quoc-te/su-kien-va-binh-luan/item/36156402-cang-gan-lai-cang-xa.html>, truy cập 26/12/2019.

<sup>16</sup> Reuters (2019), *UK votes to decide the fate of Brexit, again*, <https://www.reuters.com/article/uk-britain-election/uk-votes-to-decide-the-fate-of-brexit-again-idUSKBN1YG00>, truy cập 26/12/2019.

<sup>17</sup> RFI (2019), *Brexit: Bý Nghị vẫn hăm dọa, chính phủ Anh vẫn quyết định hen*, <http://www.rfi.fr/vi/quoc-te/20191021-brexit-bi-chinh-phu-ham-lai-chinh-phu-anh-van-quyet-dung-hen>, truy cập 26/12/2019.

<sup>18</sup> Đinh Nam (2019), *Chiến thắng đầu tiên của Thủ tướng Anh Brexit sắp thành hiện thực*, <https://www.vccf.com.vn/chiến-thắng-đầu-tiên-của->

### 1.3. Khủng hoảng nhập cư châu Âu vẫn tiếp diễn

Những vấn đề về di cư luôn luôn hiện hữu xuyên suốt lịch sử, nhưng yếu tố làm nên sự khác biệt của di cư thời đại toàn cầu hoá chính là quy mô của nó. Số lượng người di cư hiện nay cao hơn bất kỳ thời điểm nào trong lịch sử loài người<sup>19</sup>

Kể từ khi cuộc khủng hoảng di cư lớn nhất bắt đầu diễn ra sau Chiến tranh thế giới thứ Hai, một số nước Bắc Âu và Tây Âu như Áo, Bỉ, Hà Lan và Thụy Điển đã từng ủng hộ chính sách mở cửa đón người tị nạn của Thủ tướng Angela Merkel. Trong khi đó, các nước Tây Âu khác như Pháp và Anh phản ứng thận trọng hơn và mở cửa ít hơn cho người tị nạn, còn các quốc gia Trung Âu lựa chọn chính sách hạn chế người nhập cư. Hiện nay, tình trạng dòng người tị nạn nhập cư gây ra nhiều hệ lụy đòi hỏi tất cả thành viên EU cần phải nhìn nhận lại vấn đề.

Trong năm 2019, châu Âu đã tiếp nhận số lượng người di cư lớn nhất thế giới<sup>20</sup>. Theo Báo cáo của Liên hợp quốc, năm 2019, châu Âu tiếp nhận số lượng người di cư quốc tế lớn nhất (82 triệu), tiếp theo là Bắc Mỹ

(59 triệu), Bắc Phi và Tây Á (49 triệu người)<sup>21</sup>

Cuộc khủng hoảng nhập cư đã trở thành vấn nạn gây bất đồng gay gắt trong nội bộ EU. Tuy hiện căng thẳng đã giảm nhưng hậu quả của nó vẫn tiếp tục tác động đến tình hình chính trị, kinh tế - xã hội và gây chia rẽ giữa các nước thành viên cũng như nội bộ từng nước thành viên EU. Để giúp châu Âu thoát khỏi vấn nạn di cư và nhập cư trái phép, EU đã thông qua chương trình phân bổ hạn ngạch tiếp nhận người tị nạn nhằm hỗ trợ những nước "đầu sóng ngọn gió" như Italy và Hy Lạp. Tuy nhiên, chủ trương này đã vấp phải sự phản đối gay gắt từ một số nước thành viên Đông Âu và Trung Âu<sup>22</sup>

Ngày 23/10/2019, một thám kích đã xảy ra khi cảnh sát phát hiện 39 người chết trong xe container tại khu công nghiệp Waterglade thuộc hạt Essex, phía Đông Nam London và các nạn nhân sau đó được xác định đều là công dân Việt Nam nhập cư trái phép vào Anh bằng container xuất phát từ Bỉ. Thảm kịch là hồi chuông cảnh báo về làn sóng di cư, nhập cư trái phép, đặc biệt là lực lượng lao động không có trình độ cao từ các quốc gia kém phát triển, đang phát triển đổ xô về các nước phát triển như châu Âu. Giới chuyên gia cho rằng các quốc gia ở

thu-tuong-anh-brexite-sap-thanh-hien-thuc, truy cập 26/12/2019.

<sup>19</sup> IOM (2015). *World Migration Report 2015*. [https://publications.iom.int/system/files/wmr2015\\_en.pdf](https://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf), truy cập 22/12/2019.

<sup>20</sup> Khánh Linh (2019). *Châu Âu tiếp nhận số lượng người di cư lớn nhất*, <http://dangcongson.vn/the-gioi/nhung-van-de-toan-cau/chau-au-tiep-nhan-so-luong-nguoi-di-cu-lon-nhat-535562.html>, truy cập 22/12/2019.

<sup>21</sup> United Nations (2019). *A world on the move – UN DESA reveals latest data on international migration*, <http://www.un.org/development/desa/undesavoice/more-from-unesda/2019/09/46404>, truy cập 22/12/2019

<sup>22</sup> Như Ngọc (2019). *Kêu gọi tiếp nhận người di cư một cách công bằng*, <https://nhandan.com.vn/thegioi/tin-tuc/item/42037902-keu-goi-tiep-nhan-nguoi-di-cu-mot-cach-cong-bang.html>, truy cập 22/12/2019

châu Âu cần có sự phối hợp mạnh mẽ hơn trong việc đối phó với nạn buôn người, có chính sách để thống nhất các nguồn lực quản lý biên giới<sup>23</sup>

Có một thực tế rằng, không phải tất cả người di dân đều hướng đến các quốc gia giàu có (tị nạn vì chiến tranh, tìm việc làm, v.v.) nhưng phần lớn thì đúng là vậy. Tổ chức Di cư quốc tế (IOM) ước tính năm 2019, Australia, châu Âu và Bắc Mỹ là những khu vực có tỉ lệ người nhập cư cao nhất thế giới, tất nhiên đó đều là nơi có những quốc gia phát triển và giàu có<sup>24</sup>. Sự bùng nổ nhập cư do đó đã trở thành một vấn đề toàn cầu. Chủ đề di cư và nhập cư thường xuyên xuất hiện trong các chương trình nghị sự của đa số các quốc gia trên thế giới do sức ảnh hưởng vô cùng lớn và đa dạng của nó.

Ảnh hưởng đầu tiên của di cư đó và nhập cư chính là vấn đề an ninh. Qua những chuỗi sự kiện khủng bố xảy ra những năm gần đây trên thế giới, người ta mới nhận ra việc kiểm soát chặt chẽ các dòng người nhập cư có tầm quan trọng đến an ninh quốc gia như thế nào

Bên cạnh đó, người nhập cư cũng có những tác động rất lớn đến quốc gia về mặt kinh tế và xã hội, cả tích cực lẫn tiêu cực. Trong đó, những mặt tiêu cực về kinh tế thường xuất hiện ở các nhóm nhập cư bất

hợp pháp như trốn thuế, buôn lậu, buôn người, tội phạm có tổ chức. Ngược lại, người nhập cư dù có hợp pháp hay không hợp pháp cũng phải đối mặt với nguy cơ bị phân biệt đối xử hay nặng hơn là phân biệt chủng tộc do khả năng hoà nhập với nền văn hoá và xã hội với cộng đồng bản địa.

Chính những tác động tiêu cực về an ninh, kinh tế-xã hội đó đã trở thành mục tiêu chỉ trích của các nhóm lợi ích mà tiêu biểu là những chính trị gia dân túy như Tổng thống Mỹ Donald Trump, Thủ tướng Anh Boris Johnson, đảng Five Stars ở Italy hoặc các đảng cực hữu như Marie LePenn ở Pháp và đảng AfD ở Đức, những cá nhân và tập thể đang dùng chính sách chống nhập cư như vũ khí chính trị để đạt được quyền lực. Sự trỗi dậy của các phong trào chính trị này cũng phản ánh khá rõ nét cái nhìn của dư luận trong nước trước vấn đề nhập cư. Từ đó, việc siết chặt hoặc hạn chế chính sách nhập cư là điều không thể tránh khỏi.

Các chính sách hạn chế và chống nhập cư ở các nước phát triển hiện nay muốn hình vạn trạng, từ tập trung vào việc củng cố, kiểm soát gắt gao biên giới; tăng cường điều tra giám sát, trục xuất những người không có giấy tờ rõ ràng đến giam giữ, trừng phạt người nhập cư bất hợp pháp. Tất cả những biện pháp này tựu chung lại đều đánh trực tiếp vào người nhập cư nhưng lại bỏ qua những nhân tố khác tác động lên quyết định của họ.

Tại nước Anh, vấn đề hạn chế nhập cư đã được thảo luận từ những năm 2010 dưới

<sup>23</sup> BBC News, *Vụ 39 người chết: Truyền thông quốc tế nói gì?*, <https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-50232751>, truy cập 22/12/2019

<sup>24</sup> UN News (2019), *270 million people are migrants, who send home a staggering \$689 billion*, <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052531>, truy cập 22/12/2019

thời cựu Thủ tướng David Cameron nhưng phải đến sau khi kế hoạch Brexit được trưng cầu dân ý, mà cụ thể là từ nhiệm kỳ của bà Theresa May mới được siết chặt và thực thi một cách cứng rắn<sup>25</sup>. Ở Anh, thậm chí những người đã sinh sống ở Anh lâu năm, sinh ra ở Anh nhưng nếu không chứng minh được nguồn gốc và giấy tờ hợp pháp vẫn có khả năng cao bị trục xuất bất chấp cả đời họ đã sống ở đảo quốc sương mù<sup>26</sup>. Chính việc siết chặt nhập cư hiện nay đã góp phần làm cho con đường nhập cư chui càng ngày càng khó khăn hơn và các tổ chức buôn người đã phải xoay xở với những con đường dài hơn, cách làm nguy hiểm hơn mà sự kiện 39 người chết trên xe container ở Anh là một điển hình

#### **1.4. Mối quan hệ giữa EU với Nga, Mỹ, Trung Quốc và các tổ chức quốc tế khác**

Quan hệ giữa các đồng minh châu Âu với Mỹ và năm 2019 có nhiều khúc mắc, nhiều khác biệt về quan niệm cũng như chính sách ở mọi khía cạnh. Năm 2019 là quãng thời gian được chứng kiến rõ nhất sự chia rẽ sâu sắc trong quan hệ giữa Mỹ và châu Âu, trên rất nhiều khía cạnh. Đó không chỉ là những lời lẽ gay gắt mà lãnh đạo đôi bên nhằm vào nhau mà còn là những hành động, chính sách nhằm trừng phạt lẫn nhau. Nguyên nhân trực tiếp đầu tiên khiến cho quan hệ giữa

Mỹ và các nước đồng minh châu Âu bùng nổ mâu thuẫn trong không chỉ năm 2019 mà còn các năm trước, đó là việc ông Donald Trump đắc cử Tổng thống Mỹ. Đây là nguyên nhân trực tiếp bởi sau khi lên làm Tổng thống Mỹ, ông Donald Trump đã ngay lập tức có những chỉ trích nhắm vào châu Âu.

Với Mỹ, các nước châu Âu không chỉ phải đối phó với yêu cầu của Tổng thống Donald Trump là đóng góp 2% GDP hoặc nhiều hơn nữa cho ngân sách quốc phòng của NATO, mà còn phải hóa giải cuộc chiến tranh thương mại của Washington nhằm vào EU. Ngoài ra, châu Âu còn phải hóa giải thách thức từ quyết định của Tổng thống Donald Trump rút khỏi Thỏa thuận của Nhóm P5+1 với Iran và Thỏa thuận khí hậu Paris<sup>27</sup>. Đồng thời, EU còn phải hóa giải sức ép từ Mỹ buộc họ từ bỏ dự án hợp tác với Nga xây dựng đường ống dẫn khí đốt "Đòng chày Phương Bắc 2"<sup>28</sup>. Đặc biệt, các nước châu Âu chưa tìm ra cách hóa giải hậu quả rất nghiêm trọng từ quyết định của Mỹ chấm dứt Hiệp ước hủy tên lửa tầm trung và tầm ngắn đã ký với Liên Xô/Nga, từ ngày 02/8/2019<sup>29</sup>

<sup>25</sup> Ngọc Ân (2019), *Từ vụ 39 người chết trong container đến 'bong bóng nhập cư'*, <https://plo.vn/quoc-te/chuyen-gia/tu-vu-39-nguoi-chet-trong-container-den-bong-bong-nhap-cu-868062.html>, truy cập 22/12/2019

<sup>26</sup> VNExpress (2019), *Dẫn nhập cư lâu muốn đến Anh vì 'dễ ở lại và kiếm tiền'*, <https://vnexpress.net/y-kien/dan-nhap-cu-lau-muon-den-anh-vi-de-o-lai-va-kiem-tien-4003954.html>, truy cập 22/12/2019

<sup>27</sup> Hải Minh (2015), *Thỏa thuận hạt nhân Iran và nhóm P5+1 Hành trình chông gai*, <https://huoitre.vn/hanh-trinh-chong-gai-777447.htm>, truy cập 22/12/2019

<sup>28</sup> Thế Việt (2019), *Đòng chày phương Bắc 2. Nga cứng rắn, Mỹ không nhường nước Châu Âu 'cắm sên'*, <https://baovoctue.vn/dong-chay-phuong-bac-2-nga-cung-ran-my-khang-khang-nhieu-nuoc-chau-au-cam-on-106602.html>, truy cập 23/12/2019

<sup>29</sup> Ánh Ngọc (2019), *Nga - Mỹ chấm dứt hiệp ước kiểm soát hạt nhân INF*, <https://vnexpress.net/the-gioi/nga-my-cham-dut-hiep-uoc-kiem-soat-hat-nhan-inf-3961944.html>, truy cập 24/12/2019





châu Á để thực hiện mối liên kết hơn nữa về các vấn đề an ninh của châu Âu và châu Á theo chiến lược kết nối Âu-Á, bước đầu sẽ triển khai phái đoàn cố vấn quân sự bên cạnh ASEAN ở Jakarta, Indonesia.

- Đẩy mạnh quá trình hiện đại hóa nền kinh tế và xây dựng tiềm lực của EU đủ sức cạnh tranh trong một thế giới hội nhập và toàn cầu hóa trong cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư;

- Xây dựng EU thành một liên minh công bằng, hòa nhập và bình đẳng;

- nỗ lực chống biến đổi khí hậu, đẩy lùi suy thoái môi trường, nâng cao hiệu quả sử dụng tài nguyên bằng cách thúc đẩy tăng trưởng xanh, kinh tế sinh học và bền vững;

- Bảo đảm an ninh năng lượng;

- Phát huy ảnh hưởng của EU trên toàn cầu, tham gia nỗ lực xây dựng một trật tự thế giới dựa trên các quy tắc coi Liên hợp quốc là trung tâm;

- Phát triển mối quan hệ mạnh mẽ với các nước láng giềng gần gũi, dựa trên sự cân bằng về quyền và nghĩa vụ, cùng cố, tăng cường vị thế quốc tế của đồng Euro nhằm bảo vệ chủ quyền kinh tế và tài chính của EU.

## 2. Những triển vọng và thách thức năm 2020

### 2.1. Liên minh Châu Âu với đội ngũ lãnh đạo mới và những thách thức mới

Năm 2020 báo hiệu nhiều sóng gió cho EU khi đã có một dân lãnh đạo mới sau cuộc bầu cử EP năm 2019. Ủy ban Châu Âu mới do bà Ursula von der Leyen lãnh đạo sẽ phải

đối mặt với nhiều vấn đề lớn với những mục tiêu đầy tham vọng như khí hậu, kỹ nguyên kỹ thuật số và duy trì một mô hình công nghiệp tại châu Âu.

Tuy nhiên, vừa mới thành lập, đối đầu đã nổ ra giữa các nhóm chính đảng tại Nghị viện. Việc các nghị sĩ châu Âu không chấp nhận ứng viên Sylvie Goulard của Pháp đảm trách vị trí Ủy viên Châu Âu phụ trách Thị trường nội địa báo trước một thời kỳ mới trong hoạt động của EP và mối quan hệ của định chế này với Ủy ban Châu Âu<sup>34</sup>. Bộ đôi truyền thống giữa nhóm đảng bảo thủ và nhóm đảng cánh tả xã hội dân chủ, vốn hoạt động nhịp nhàng để cùng tồn tại, thì nay được thay bằng một sự cạnh tranh giữa bốn nhóm đảng, có nguy cơ dẫn đến những cuộc đối đầu dữ dội<sup>35</sup>.

Trong các lần biểu quyết, các liên minh để có được đa số sẽ biến chuyển liên tục và khó đạt được hơn, vào lúc châu Âu sẽ phải đối mặt với nhiều thách thức khẩn cấp nhất trong lịch sử của khối.

### 2.2. Tương lai bất định hậu Brexit và những hy vọng

Nước Anh trải qua một năm đầy biến động chính trị liên quan đến những tri hoãn

<sup>34</sup> Aline Robert (2019). *Why the European Parliament rejected Sylvie Goulard*, <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/why-the-european-parliament-rejected-sylvie-goulard/>, truy cập 24/12/2019.

<sup>35</sup> RFI (2019). *Địa chính trị năm 2020 và những qua lại đan đã rút chốt*. <http://www.rfi.fr/fr/chau-a/20191015-dia-chinh-tri-nam-2020-qt>, truy cập 24/12/2019.

trong việc thực hiện kế hoạch đưa đất nước ra khỏi EU.

Vương quốc Anh sẽ như thế nào khi đã rời EU? Liệu tiếng nói của Vương quốc Anh sẽ giảm trọng lượng trong các cuộc đàm phán không? Liệu Anh sẽ phải áp dụng những chính sách thuế ưu đãi hơn và những quy định mềm dẻo hơn để thu hút đầu tư? Brexit là một thử thách đau đớn làm cho đất nước cũng như hai chính đảng lớn bị chia rẽ. Vấn đề tiếp theo đó là nước Anh trong mối quan hệ với các đối tác lớn. Cuộc thương thuyết đầy khó khăn trong hồ sơ Brexit càng làm gia tăng mối ngờ vực giữa London và Brussels. Dù có mối quan hệ đặc biệt với Mỹ đang nuôi dưỡng nhiều hy vọng, nhưng nước Anh có nguy cơ đối mặt với thực tế phũ phàng khi các cuộc thương lượng song phương đi vào những chũm chũy chính. Tất cả những câu hỏi được đặt ra đều xuất phát từ sự hoang mang về tương lai bất định khi nước Anh rời EU.

Những hy vọng đã mở ra sau cuộc tổng tuyển cử của nước Anh với cam kết của Thủ tướng Anh Boris Johnson về một năm mới thịnh vượng và đoàn kết. Trước thềm năm mới 2020, thông điệp về sự đoàn kết và hòa giải là điều mà nhiều nhà lãnh đạo Anh truyền tải tới người dân cho sự khởi đầu của một thập niên mới Mặt khác, trong Thông điệp Giáng sinh, Nữ hoàng Anh Elizabeth II nhấn mạnh tới giá trị của sự hòa hợp và hòa giải dân tộc, đặc biệt là sau một năm tiến trình Brexit luân quán đã khoét sâu hơn những bất đồng vốn đã sâu sắc ở Vương

quốc Anh. Theo Nữ hoàng Anh, con đường không phải lúc nào cũng thuận lợi và năm nay cô sẽ cảm thấy khá gập ghềnh, nhưng những điều tốt đẹp đang chờ đón phía trước<sup>36</sup>. Thủ tướng Anh Boris Johnson cũng khẳng định giờ là thời điểm nhắc nhở người dân Anh “suy ngẫm về năm cũ” và nhấn mạnh “những điều tốt đẹp sẽ đến trong Năm mới”<sup>37</sup>.

Sau một năm 2019 với quá nhiều biến động và sóng gió, bước sang năm 2020 người dân Anh cũng hoàn toàn có hi vọng về một năm hòa giải và đoàn kết, thịnh vượng và tăng trưởng như Thủ tướng Anh cam kết. Tuy nhiên, năm 2020 cũng là một năm then chốt với nước Anh, được đánh giá thậm chí còn khó khăn hơn việc đưa nước Anh ra khỏi EU. Nước Anh sẽ bắt đầu các cuộc đàm phán thương mại đầy thách thức với EU. Hiện có nhiều nghi ngại về việc mục tiêu tham vọng của Thủ tướng Anh hoàn tất các cuộc đàm phán với EU chỉ trong vòng 11 tháng trong bối cảnh mối quan hệ kinh tế giữa hai bên đang quá gắn kết và phụ thuộc lẫn nhau.

Rõ ràng thách thức vẫn chưa khép lại và các nhà lãnh đạo Anh đang muốn tựa vào sức mạnh của “sự đoàn kết và hòa hợp dân tộc” là động lực để giúp Thủ tướng Johnson chèo lái con thuyền nước Anh vượt qua sóng gió của cơn bão Brexit.

<sup>36</sup> BBC News (2019), *The Queen's Christmas message 2019*. In full. <https://www.bbc.com/news/av/uk-50912433/the-queen-s-christmas-message-2019-in-full>, truy cập 26/12/2019.

<sup>37</sup> Gov.uk (2019), *Prime Minister Boris Johnson's Christmas message: 24 December 2019*, <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-boris-johnsons-christmas-message-24-december-2019>, truy cập 26/12/2019.

### 2.3. Quan hệ Âu - Mỹ

Trục Đại Tây Dương giữa Mỹ và châu Âu có thể sẽ không phải là nền tảng cho thế giới trong những thập kỷ tới. Từ sau Chiến tranh thế giới thứ Hai và nhất là sau khi kết thúc Chiến tranh Lạnh, đây quả thực là mối quan hệ xương sống cho trật tự thế giới hậu Thế chiến. Nhưng trật tự này đang ngày càng có nhiều dấu hiệu bị lung lay và sẽ bị thay thế bởi một trật tự khác.

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến việc thay đổi này, từ việc nước Mỹ đã và đang suy yếu một cách tương đối tuy vẫn là cường quốc chi phối thế giới và là một nền kinh tế đầu tàu nhưng không còn giữ được vị trí thống trị bất khả xâm phạm như sau khi kết thúc Chiến tranh Lạnh. Dự báo 2020, Mỹ đang tăng cường sự hiện diện của mình tại các nước thuộc vùng Baltic, tại Ba Lan và Rumania. Người Mỹ cũng sẽ phát triển các mối quan hệ kinh tế gần bó hơn với Anh và Bắc Ireland cũng như một số quốc gia khác đang là đồng minh quân sự của mình. Những mối quan hệ này sẽ nằm ngoài khuôn khổ NATO bởi vì NATO đang đánh mất dần vị thế của mình giống như một châu Âu "thống nhất".

Thế giới phương Tây của Mỹ và châu Âu tuy còn rất giàu có và nhiều ảnh hưởng nhưng cũng không còn thống trị được như trước. Quan trọng nhất, đó là thế giới ngày nay đã chứng kiến sự nổi lên của nhiều quốc gia-dân tộc ở nhiều vùng địa lý, từ sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc, sự hồi sinh của Nga cho đến việc xuất hiện nước đang

phát triển như BRIC và một số nước trong nhóm G20.

Vì thế, trật tự thế giới cũ phản ánh tương quan sức mạnh trong thế giới địa chính trị vốn được hình thành sau Chiến tranh thế giới thứ Hai và củng cố cho thế giới phương Tây sau Chiến tranh Lạnh, đang bị thách thức. Đó là lí do mà sự cạnh tranh chiến lược giữa Mỹ, quốc gia dẫn đầu của trật tự cũ, với Trung Quốc và Nga, những nước muốn tạo dựng một trật tự mới, trở nên gay gắt như hiện nay và sẽ còn kéo dài nhiều thập kỷ nữa.

Với nội bộ thế giới phương Tây thì khi quyền lực và sự ảnh hưởng mất dần đi, các mâu thuẫn nội bộ sẽ xuất hiện nhiều hơn. Về trung hạn, quan hệ đồng minh Mỹ - châu Âu vẫn sẽ được duy trì và có thể sẽ được cải thiện do về bản chất thì hai bên vẫn có rất nhiều lợi ích tương đồng, không chỉ về chính trị - kinh tế - an ninh mà còn về văn hoá, chủng tộc, tôn giáo.

Đây là các yếu tố rất quan trọng bởi dân số thế giới ngày càng đông, tài nguyên cạn kiệt, khí hậu biến đổi khiến cuộc cạnh tranh sinh tồn giữa các quốc gia-dân tộc, cộng đồng, chủng tộc đang ngày càng bị phân hoá theo hướng cực đoan. Trật tự thế giới cũ là một trật tự ít nhiều phân chia theo ý thức hệ còn trật tự thế giới mới, có thể sẽ rất xem trọng vấn đề văn hoá, chủng tộc và tôn giáo. Đó có thể cũng sẽ là các yếu tố có tác động lớn đến tương lai của trục Đại Tây Dương giữa Mỹ và châu Âu<sup>38</sup>

<sup>38</sup> Huffpost, *Europe 2020 Forecast*, [https://www.huffpost.com/entry/europe-2020-forecast\\_b\\_10760300](https://www.huffpost.com/entry/europe-2020-forecast_b_10760300), truy cập 26/12/2019.